

СУЧАСНА ЖІНКА: СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПОРТРЕТ (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕННЯ)

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті розкрито становлення сучасної жінки, наведені результати дослідження, яке спрямоване на з'ясування ставлення до соціально-психологічного портрету жінки серед студентів, розкрито їх ставлення до змін ролі жінки у суспільстві. Запропоновано практичні рекомендації щодо вирішення проблеми.

Ключові слова: роль жінки, портрет жінки, ставлення до жінки, домогосподарка, жінки-керівники, сексизм, дискримінація, права жінки.

Abstract

The article reveals the formation of a modern woman, presents the results of a study that is directed to clarify the attitude to the sociopsychological portrait of women among students, revealed their attitude to changes in the role of women in society. Practical recommendations for solving the problem are offered.

Keywords: role of a woman, portrait of a woman, attitude to a woman, housewife, women-leaders, sexism, discrimination, women's rights.

Сьогодні світ неспинно розвивається, а з ним розвиваємось і ми, і наші цінності. Старий світогляд змінюється новим, так і образ жінки поступово перероджується та відходить від давніх стандартів. Сучасна жінка, на щастя, може обирати собі як професію, так і партнера по життю. Але разом з тим вона має багато обов'язків – і новочасних, і традиційних. І це все накладає безліч обмежень. Так, якщо звернутися до української культури, то жінка завжди була берегинею домашнього вогнища, займалася господарством, вихованням дітей, створювала затишок в оселі, була вірною подругою своєму чоловікові. Саме такою її описували письменники, оспівували поети, зображували художники та скульптори. За межами України була схожа ситуація, постать жінки асоціювалася тільки з образом матері та домогосподарки. Жінка не мала доступу ні до освітнього, ні до робочого, політичного процесу. [1] А вже сьогодні, жінка-студент, - викладач, - політик, -бізнесмен тощо – не є чимось незвичайним. За даними Державної служби статистики України, у 2020 році частка жінок на керівних посадах складає 29%. Це означає, що від застарілого стереотипного образу матері-берегині давно відійшли. Тепер з'явився абсолютно новий архетип жінки-менеджера. Вона з легкістю опановує будь-яку сферу діяльності, їй підвладні абсолютно усі науки та технології, її тендітна рука завжди на пульсі сучасності: усе контролює і всюди встигає. [2]

Але все ж таки існує невідповідність між ідеальною картинкою світу, в якому жінка не матиме жодних перепон на своєму шляху у вигляді сексизму та мізогінії, ярликів та стереотипів, світ, у якому головна свобода – бути собою буде втілена у життя та між такими серйозними проблемами:

1. Жертви домашнього насильства: Найбільшим кричущим порушенням прав жінок в Україні залишається домашнє насильство. Щороку від рук кривдників гине близько 600 українок, такими є дані МВС. Причини – стереотипи, що жінка – «берегиня дому», її функція – приготування їжі та догляд за

дітьми. І щойно вона починає заявляти про свої права, то одразу ж піддається насильству – чи економічному, чи психологічному, чи фізичному, чи сексуальному.

2. Отримують меншу зарплатню: Жінки в Україні заробляють у середньому на 28% менше, ніж чоловіки. Такими є дані Державної статистики. За інформацією рекрутингових агенцій, ця різниця ще вища. Однією з причин цього є те, що окрім оплачуваної роботи на плечі жінки лягає домашня праця, яка вважається «жіночою» – прибирання, готування, догляд за дітьми.

3. Мають меншість у владі: Відповідно до аналітичного звіту комісії Ради Європи з питань гендерної рівності, Україна перебуває в групі країн із найнижчим представництвом жінок у владі. Український парламент усього на 12% складається із жінок. Попри те, що цей показник є рекордним за всі попередні скликання, він досі залишається низьким, порівняно з практикою демократичних країн.

4. Обмежені у кар'єрі: Важливим кроком на шляху до гендерної рівності стало скасування розподілу професій на «жіночі» і «чоловічі». Та це ще не означає, що в Україні зникла дискримінаційна практика чи не лишилося заборонених професій, кажуть експерти. Наприклад, у війську досі є низка «нежіночих» професій, затверджені наказами із грифом «з обмеженим доступом». [3]

Об'єктом даного соціологічного дослідження є студентська молодь першого курсу факультету менеджменту та інформаційної безпеки Вінницького Національного Технічного Університету (ВНТУ). Об'єкт складається з 138 осіб, з яких 74 чоловічої статі та 64 – жіночої, віком від 16-18 років.

Предметом соціологічного дослідження є ставлення представників студентської молоді до образу сучасної жінки та її діяльності у суспільстві.

Метою даного соціологічного дослідження є з'ясувати, як ставляться студенти факультету менеджменту та інформаційної безпеки до проблематики ролі сучасної жінки у суспільстві, та уявлення опитаних про соціально-психологічний портрет жіночої статі. На основі отриманих результатів розробити практичні рекомендації щодо можливих шляхів вирішення проблеми.

Результати соціологічного дослідження

В ході даного соціологічного дослідження було опитано 51 особу. Серед них 32 особи (62,7%) представниці жіночої статі і 19 осіб (37,3%) – представники чоловічої статі. Віком 17 років – 35 осіб (68,6%), 18 років - 17 осіб (27,4%), 19-20 років – 2 особи (4%). Представниками міста є – 29 осіб (56,9%), села – 13 осіб (25,5%), селища міського типу – 5 осіб (9,8%) та обласного центру – 4 особи (7,8%).

В ході даного соціологічного дослідження були отримані такі результати:

На питання «Яке ваше коло друзів?» майже половина опитаних (25 чоловік - 49%) відповіла, що мають друзів чоловіків та жінок майже у рівній кількості, майже третина (15 – 29,4%) відповіла, що серед друзів переважають особи жіночої статі, та майже п'ята частина респондентів (11-21,6%) відзначила, що мають переважання у колі друзів осіб жіночої статі. Це свідчить про те, що одна половина респондентів спілкується як і з жінками, так і з чоловіками в майже однаковій кількості, а інша половина, мають у колі друзів переважно одну стать (чоловічу або жіночу).

На питання «Якщо Ви жінка, то ким бачите себе в майбутньому? Якщо чоловік – то жінка, яку бачите поряд з собою буде» переважна більшість (38 чоловік - 74,5%) відповіла, що бачить себе або жінку поряд з собою, поєднуючу кар'єру з домашніми обов'язками, незначна частина (6 чоловік- 11,8%) відповіла, що надає перевагу ролі жінки, яка приносить основний прибуток у сім'ю, лише 4 людини (7,8%) відповіли, що домінуючим образом є домогосподарка, та лише 2 чоловіка (3,9%) відзначили, що не бачать різниці. Також, всього один респондент (2%) у формі відкритого запитання відзначив, що йому важливо бачити поряд з собою жінку, з якою буде комфортно. Це свідчить про те, що абсолютна більшість кореспондентів згодна з новим образом жінки, в межах якого жінка може як і бути кар'єристкою, так і поєднувати свою роботу з домашніми обов'язками, деякі взагалі не бачать різниці, але все ж таки присутня мала частина, що бачить роль жінки тільки у образі домогосподарки.

На питання «Чи згодні Ви підтримувати жінку та допомогти вести чи повністю взяти на себе домашнє господарство та виховання дітей, якщо вона не бачить свого життя без кар'єри?» переважна більшість (20 чоловік – 74,1%) чоловічої статі відповіла, що згодні, та майже четверта частина чоловіків (7 чоловік - 25,9%) відповіла, що не згодні з таким варіантом. Це свідчить про те, що переважна кількість чоловіків

згодні допомагати своїй дружині та приймати її бажання, незважаючи на стереотипи, поки чверть респондентів не мають такого бажання, притримуючись стереотипу жінка – вдома, а чоловік на роботі.

На питання «Ви б обрали шлях кар'єристички, відмовившись від домашніх обов'язків?» жіноча стать у більшій кількості (25 чоловік - 75,8%) відповіла «так» та майже чверть жінок (8 чоловік – 24,2%), відповіла що не згодна з таким перебігом подій. Це свідчить про те, що переважна кількість жінок готова віддаватись кар'єрі, залишаючи домашні обов'язки, поки деяка частина, не готова їх залишити.

На питання «Хто на вашу думку має бути «головою» в сім'ї?» майже половина (25 чоловік – 49%) вважають, що у цьому випадку стать не має значення, менше половини (23 – 45,1%) свідчать, що головну роль у сім'ї має виконувати чоловік, та лише 3 людини (5,9%) думають, що цю роль займає жінка. Це свідчить про те, що поки половина не бачить різниці у статі для ролі «головного» у сім'ї, велика частина притримується стереотипам та віддає перевагу саме чоловікові, як найкращого представника для цієї ролі.

На питання «Кого б Ви хотіли бачити своїм керівником у майбутньому?» переважна більшість (36 чоловік – 70,6%) відповіла, що стать не має значення, невелика кількість (8 чоловік – 15,7%) відповіла, що хотіли б бачити керівником чоловіка, та мала частина (7 чоловік - 13,7%) зазначили, що найкращим керівником для них є жінка. Це свідчить про те, що більшість кореспондентів не бачить різниці у статі для керівничої діяльності.

На питання «Чи є відмінність між чоловічою та жіночою моделями поведінки, яка стосується професії?» більше половини респондентів (31 чоловік – 60,8%) відповіли, що така різниця існує, майже третині (16 чоловік – 31,4%) було важко відповісти на це питання, та мала кількість (8 чоловік – 15,7%) відзначила, що немає різниці у професії за статтю. Це свідчить про те, що більшість людей виявляє велику різницю між жіночою та чоловічою поведінкою у професії.

На питання «Чому недостатня кількість жінок реалізується у професійній сфері, хоча 80% тих, хто має вищу освіту в Україні – жінки?» більше половини (28 чоловік – 54,9%) відповіли, що суть проблеми у підпорядкуванні соціумом традиційних стереотипних цінностей, менше чверті (12 чоловік – 23,5%) відповіли, що така проблема існує через те, що більшість жінок тяжіє віддавати більше часу сім'ї, майже п'ята частина зазначили, що це відбувається через те, що чоловік забезпечує жінку (сім'ю) достатньо, та один респондент (2%) у відкритій формі запитання зазначив, що не бачить освіти як гарантію реалізації своїх можливостей. Це свідчить про те, що велика кількість людей бачить проблему недостатньої кількості реалізації жінок у професійній діяльності у їх стереотипному сприйняттю ролі жінки.

На питання «Чи є жінка достатньо соціально захищеною в Україні?» майже половина (24 людини – 47,1%) відповіла, що жінка не є достатньо захищеною, майже третина (15 чоловік – 29,4%) зазначили, що соціальний захист достатній, та менше чверті (12 – 23,5%) зазначили, що їм складно відповісти на це питання. Це свідчить про те, що більшість знає, що жінка має недостатнього соціального захисту в межах нашої країни.

На питання «Чи достатньо жінки захищені законодавством України?» більше третини (19 чоловік – 37,3%) відповіли, що жінки захищені законодавством достатньо, однакову кількість голосів (16 чоловік – 31,4%) набрали варіанти відповідей про недостатню захищеність законодавством та про складність відповіді на питання. Це свідчить про те, що хоча й більшість впевнена в законодавчій захищеності жінки, є частина людей що думають інакше, але все таки, до сих пір обізнаність в цій темі людей недостатня.

На питання «Як Ви ставитесь до змін ролі жінки у сучасному світі? (відхід від образу домогосподарки, збільшення частки жінок у робочій, інтелектуальній та керівничій діяльності)» більше половини (27 чоловік – 53%) відповіли, що ставляться позитивно, менше половини (23 чоловіка – 45%) відповіли, що їх ставлення нейтральне та тільки 1 людина (2%) відповіла, що ставиться негативно. Це свідчить про те, що переважна кількість людей добре ставиться до зміни ролі жінки у сучасному світі.

На питання «Яке ваше ставлення до наукових відкриттів, авторами яких є жінки?» більше половини (29 чоловік – 56,8%) відповіли, що ставляться позитивно та підтримують жінок у науці, менше половини (21 чоловік – 41,2%) стверджують, що їх ставлення нейтральне, та тільки 1 чоловік (2%) наголосив на тому, що ці відкриття є неточними та на те, що жінка має малу інтелектуальну спроможність жінок. Це свідчить про те, що жінок у науці сприймають добре.

На шкальне питання «Як ви думаєте, наскільки часто жінки зустрічаються з сексизмом протягом свого життя?» більше третини (18 чоловік - 35,3%) відповіли, що не дуже часто, але достатньо, менше третини (14 чоловік - 27,5%) зазначили, що часто зустрічаються, менше п'ятої частини (9 чоловік - 17,6%) відповіли, що жінки зустрічаються з сексизмом дуже часто, невелика кількість (8 чоловік - 15,7%) відповіла, що з сексизмом жіноча стать зустрічається іноді та зовсім невелика кількість (2 чоловік - 3,9%) відповіли, що жінки зовсім не зустрічаються з сексизмом протягом життя. Середнє значення за шкалою від 1 до 5 - 3,4. Це свідчить про те, що в повсякденному житті жінки перемінно часто зустрічаються з сексизмом.

Висновок

Задля підвищення соціального рівня жінок у суспільстві, для збільшення їх прав та можливостей вже вводяться нові закони, створюються організації. Задля успішного закріплення моделі сучасної жінки у соціумі, залишається покращити ставлення до жіночої статі саме в межах соціальної думки, викоринити стереотипність та сексизм. За допомогою засобів масової інформації потрібно більше розповсюджувати знання про новітній образ жінки, про її можливості та права як і серед молоді, так і серед старшого покоління. Для самих жінок є велика необхідність висловлення своїх думок та пропозицій, потрібно не мовчати та справлятися з нехтуванням жіночими правами та можливостями законними, моральними способами.

Таким чином можна зробити висновок, що соціологічне дослідження пройшло успішно. Завдяки ньому можна побачити ріст соціальної ролі жінки у порівнянні з результатами досліджень, які були проведені у минулих роках. Дуже добре, що сучасна ситуація в Україні поліпшується, та нам є ще куди рости та розвиватись, поліпшувати соціальне сприйняття та зменшувати сексизм.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ольга Кузьмук та Валентина Любчук / Дослідження Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://vnu.edu.ua/uk/articles/sociologi-pro-suchasnu-zhinku>
2. Олена Третяк та Ілона Карпюк / Фотопроект Луцького НТУ [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://lutsk-ntu.com.ua/uk/news/suchasna-zhinka-kontrastna-sumish-sili-i-zhinochnosti-fotoproekt-luckogo-ntu>
3. Слободянюк А. В. Оцінка ролі чоловіка та жінки в сучасному суспільстві [Текст] / А. В. Слободянюк // Габітус. - 2019. - № 8. - С. 51-55.
4. Слободянюк А. В. Сучасна жінка: соціально-психологічний портрет [Електронний ресурс] / А. В. Слободянюк, К. С. Філатова // Матеріали XLV Науково-технічної конференції ВНТУ, Вінниця, 23-24 березня 2016 р. - Електрон. текст. дані. - 2016. - Режим доступу : <http://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2016/paper/view/1004>.
5. Ярослава Трегубова / Радіо свобода про проблеми жінок. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/29085513.html#:~:text=Найбільшим%20кричущим%20порушенням%20прав%20жінок,заяв%20від%20жертв%20домашнього%20насилства>.

Андрущенко Олександра Павлівна - студентка групи МР-21б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: kokew.o.01@gmail.com

Слободянюк Анатолій Володимирович - кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету, e-mail: slobodyanyuk@vntu.edu.ua

Andrushchenko Aleksandra P. - student of the MR-21b group, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: kokew.o.01@gmail.com

Slobodyanyuk Anatoly V. - PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University, e-mail: slobodyanyuk@vntu.edu.ua